

Het arrest Altun

Doorbraak van de Europese fraude- en
misbruikdoctrine in het sociaal recht?

Jeroen Lorré

22 mei 2018, Gent

Overzicht

1. Arrest Altun: bespreking
2. Rechtsfiguren EU: rechtsmisbruik en fraude
3. Receptie in Belgische rechtsorde?

1. Het arrest: bespreking

Arrest Altun

HvJ 6 februari 2018, nr. C-359/16, ECLI:EU:C:2018:63, *Altun*

Feiten en procesgang

Beoordeling van de Europese aanwijzingsregels (sociale zekerheid + procedure)

Prejudiciële vraag Belgisch Hof van Cassatie 7 juni 2016

Arrest Altun

Uitspraak in Grote kamer: *dictum*

1. afgifte E101 (A1)
2. verzoek tot heroverweging/intrekking
3. gegevens uit ‘gerechtelijk onderzoek’: verklaringen **frauduleus**
4. orgaan van afgifte neemt gegevens niet in aanmerking (“laat na”)
5. TOELATING nationale rechter: verklaring **buiten beschouwing laten...**
6. ... mits eerbiediging procedurele rechten

Arrest Altun

Ratio decidendi

Rode draad = beginsel loyale samenwerking (art. 4, lid 3 VEU)

Algemeen Unierechtelijk beginsel van verbod van fraude en rechtsmisbruik

‘Fraude’ = objectief + subjectief element

Respect voor Europees coördinerend socialezekerheidsrecht: handelswijze voor lidstaten

Arrest Altun

Ratio decidendi (vervolg)

Alternatief: ‘derde weg’ van art. 259 VWEU (maar weinig realistisch)

Besluit

Betekenis?

Arrest Altun

Verrassing? Veeleer niet, want:

1. Concl. Adv.Gen. SAUGMANDSGAARD
2. Reeds gevestigde misbruik- en fraudedoctrine van het Hof

2. Rechtsfiguren EU: rechtsmisbruik en fraude

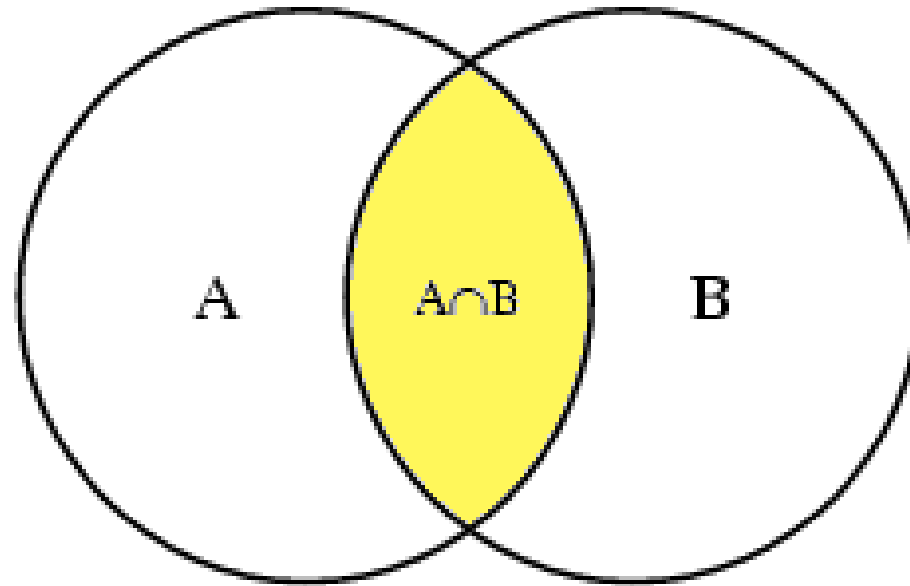
Misbruik en fraude: te onthouden

RECHTSMISBRUIK

≠

FRAUDE

Misbruik en fraude: de doorsnede

Misbruik en fraude: de doorsnede

Bron: rechtspraak HvJ

Beiden ‘correctiemechanismen’ in de vorm van een verbod
Andere benaderingen? Zie bv. HvJ *Plum*, *Factortame II*

Allebei gestoeld op ***algemeen beginsel van Unierecht***
Sinds 2007 (HvJ *Kofoed*, nadien herhaaldelijk bevestigd)
= *Belangrijk (3 redenen)*

Rechtsmisbruik: duiding

1974-2001: van HvJ *Van Binsbergen* tot HvJ *Centros*

2001: “*Emsland-Stärke*” **test**:

Objectief element: Unieregeling formeel vervuld

Maar: door de regeling beoogde doel niet bereikt

Subjectief element: doel = bekomen ongerechtvaardigd voordeel
geobjectiveerd via begrip “*de normale handelstransactie*”

Vorm: rule avoidance / rule appropriation

Rechtsmisbruik: “*de normale handelstransactie*”

Fictieve vestiging zonder daadwerkelijke economische activiteit = volstrekt kunstmatige constructie (HvJ *Cadbury Schweppes*)

Geschikte structuur in termen van lokalen, mensen en technische middelen?

Uitoefening economische activiteit in eigen naam en voor eigen rekening, op eigen verantwoordelijkheid en op eigen risico? (HvJ *WebMindLicences*)

Banden van juridische, economische of persoonlijke aard tussen betrokken ondernemers? (HvJ *Halifax*)

Zelfs indien er ook economische doelen (marketing, organisatie, garantie) meespeelden (HvJ *Part Service*)

Rechtsmisbruik: “*de normale handelstransactie*”

Contractvoorwaarden moeten conform normale marktvoorwaarden zijn
(HvJ *Weald Leasing*)

Zie voorwerp, doelstellingen en gevolgen van die handelingen

Maar: aan contractuele voorwaarden mag worden voorbijgegaan indien geen weerspiegeling van de economische realiteit (HvJ *Newey*)

Constructie m.o.o. meest preferentiële tarief en geen enkele economische/commerciële rechtvaardiging = kunstmatig (HvJ *Cervati*)

Onbeduidende winstmarge of transactie onder de marktprijs (HvJ *SICES*)

Rechtsmisbruik: gevolgen

Rolverdeling HvJ en nationale rechters

Plicht tot conforme uitlegging nationaal recht (HvJ *Marleasing*)

Volgens nationaal bewijsrecht, maar zonder afbreuk te doen aan de doeltreffendheid van het Unierecht (HvJ *Cussens*, *Agip Petroli*, *Eichsfelder Schlachtbetrieb*, ...)

... dus ook voor vonnisgerecht in strafzaken (via art. 15 en 16 VTSv.)

Rechtsmisbruik: gevolgen

Sanctie

Techniek = **herdefiniëren** situaties zonder transacties die misbruik vormden (HvJ *Emsland-Stärke*, *Halifax*)

Cf. rule avoidance versus rule appropriation

Soms nood aan ‘fileren’ (zie HvJ *Cussens*, *Weald Leasing*)

Fraude: duiding

1989-2018: van HvJ *Van de Bijl* tot HvJ *Altun*

Aanvankelijk over kennelijk onjuiste / valse verklaringen en vergunningen

Scherpere beoordeling indien stelsel van voorafgaande controle in hoge mate afhangt van juistheid van **eigen verklaringen** betrokkene (HvJ *Kol*, *Gloszczuk*)

Andermaal **objectief + subjectief element** (HvJ *Strafzaak t. R*)

Later rechtspraak in BTW-zaken: **objectivering** subjectief element (HvJ *Maya Marinova*, *Astone*, *Schoenimport Italmoda*, *Bonik*, *Mahagében en Dávid*)

Fraude: duiding

Alle marktdeelnemers in keten moeten prudent zijn (BTW - HvJ *Litdana*)

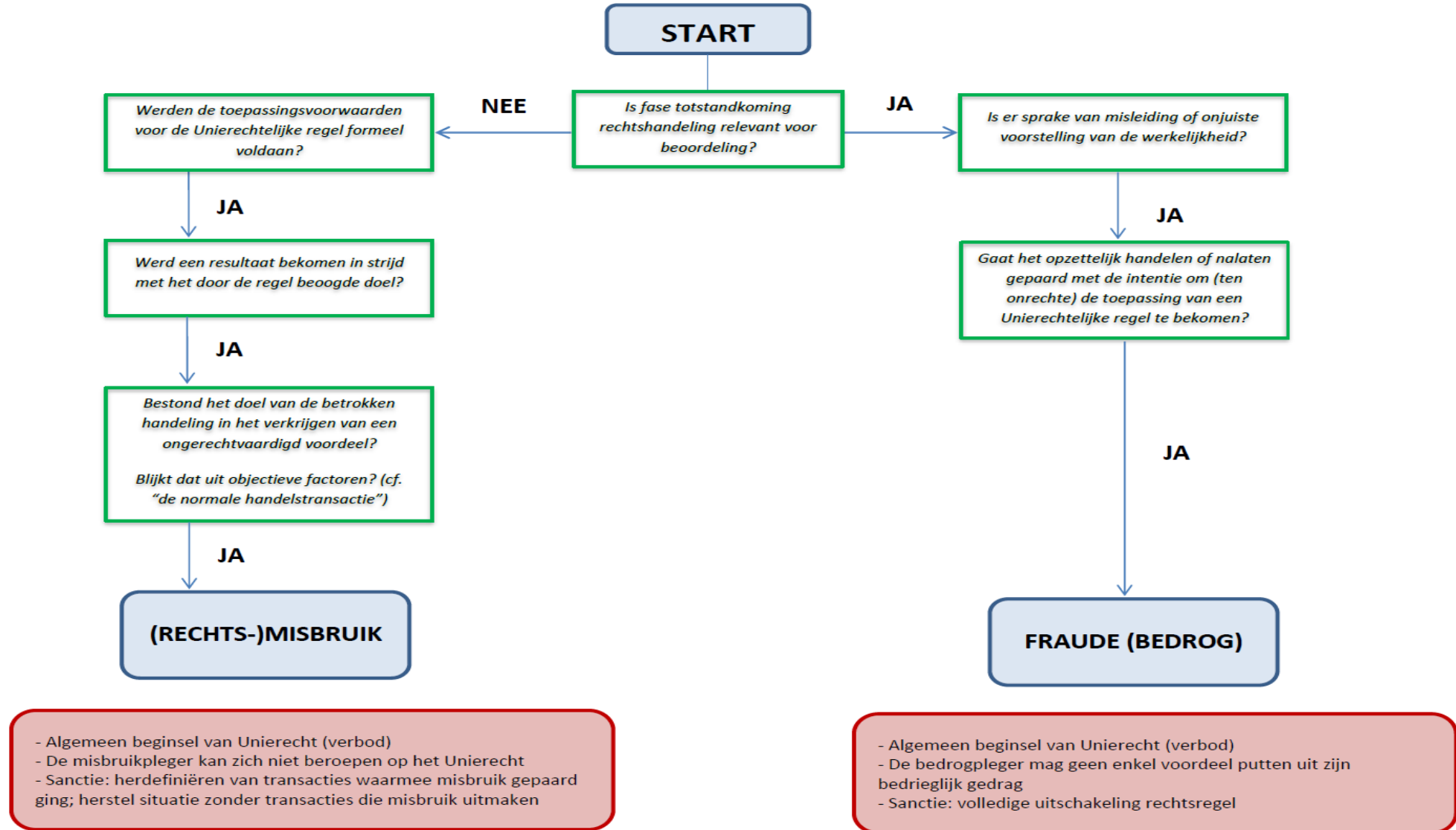
Maar verplichting geldt evenzeer in andere rechtsdomeinen (HvJ *Mahagében en Dávid*, *Kittel en Recolta Recycling*)

Sanctie = absoluut = **volledige uitschakeling** beoogde
Unieregeling

Verhouding met *fraus omnia corrumpit*?

Beiden toepassen, maar hiërarchie (HvJ *Maks Pen*, *Kempter*)

EUROPEES RECHT: CORRECTIEMECHANISMEN

3. *Altun avant la lettre*

Enkele pre-Altun uitspraken (ressort Gent)

Bouwsector:

Gent 19 oktober 2017, *NJW* 2017, 801

Gent 19 oktober 2017, nr. 2015/SZ/47-55-57-75, *onuitg.* (definitief)

Transportsector:

Corr. W.-Vl., afd. Brugge 10 mei 2017, nr. 1123/2017, *onuitg.* (beroep)

Corr. W.-Vl., afd. Brugge 10 mei 2017, nr. 1121/2017, *onuitg.* (beroep)

Besluiten

1. Altun = continuïteit rechtspraak HvJ (“voorlopig sluitstuk”)
Misbruik en fraude = uitzonderingen (conditioneel) op procedure betwisting
A1-formulieren
2. Rechtspraak HvJ = 2 onderscheiden correctiemechanismen,
universele gelding
En dus ook werkbare instrumenten voor het bestrijden van sociale fraude en
misbruik

IRIS | international research institute
on social fraud

iris@ugent.be | iris.ugent.be

DANK VOOR UW AANDACHT